

**ปัญหาทางกฎหมายในการฟ้องเรียกค่าเสียหายของผู้ได้รับความเสียหาย
จากโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดมลพิษ**
**Legal Problems in Lawsuit of the Claim Damages Who Had Been Damaged
by the Factory Industries Cause Pollution**

บัญชา วิทยานันต์¹
รัฐชาติ สำฤทธิ์นอก²
กำธร กำประเสริฐ³
นิติกานต์ สนสระน้อย⁴
นที วรธนะโกวินท์⁵

บทคัดย่อ

นโยบายในการส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาลโดยเฉพาะการส่งเสริมการลงทุนภาคอุตสาหกรรม การผลิตสินค้าและการบริการ ซึ่งถือว่ามีความสำคัญในการผลักดันเศรษฐกิจให้มีการขยายตัวที่เพิ่มมากขึ้น แต่จากการพัฒนาทางอุตสาหกรรมดังกล่าวกลับสร้างผลกระทบต่อชุมชนสิ่งแวดล้อม หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายจากกระบวนการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรม ถึงแม้รัฐจะออกมาตรการทางกฎหมายควบคุมการดำเนินการทางอุตสาหกรรมทั้งกฎหมายเฉพาะหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องก็ตาม แต่ปรากฏว่ามาตรการต่างๆ เหล่านี้ยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายจากการก่อให้เกิดมลพิษทางอุตสาหกรรมของโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการฟ้องร้องค่าเสียหาย จากโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดมลพิษ โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับการฟ้องร้องค่าเสียหาย จากผู้ได้รับความเสียหายต่อโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายตั้งแต่กระบวนการฟ้องร้องบังคับคดีขึ้นสู่ศาล ปัญหาการนำสืบพยานหลักฐาน การพิสูจน์ความเสียหายและปัญหาการให้ความคุ้มครองตามมาตรการทางกฎหมายผู้ได้รับความเสียหายตามมาตรการทางกฎหมาย

ดังนั้น จึงควรมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมาย มาตรการการบังคับใช้กฎหมายและการแก้ไขกฎหมายให้สามารถให้ความเป็นธรรมและให้ความคุ้มครองผู้เสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

คำสำคัญ : การฟ้องเรียกค่าเสียหาย, โรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดมลพิษ

Abstract

Government policies encourage investment, especially investment promotion, industrial goods and services, which played a significant role in pushing the economic expansion was increasing. However the development of the industry, it made an impact on the community, environment, or could cause damage to the production process industries. Although the state issued of legal measures to control the operation of the industry by using the specific laws or

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

² อาจารย์, คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

³ รองศาสตราจารย์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

⁴ อาจารย์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

⁵ อาจารย์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

related Laws, but it appeared that those measures did not cover person who had been damaged by industrial pollution. It also caused problems and obstacles of litigation for damages from cause of industries pollution. Especially, the issues that related to lawsuits of damages from industrial that cause the damages. Since the process of claim execution to court, problems of evidence, the proving of the damage, and the problems of protection under the law that had been damaged by of legal measures.

Therefore, it should be given legal enforcement measures and legislative amendments were able to ensure fairness and to protect the victims effectively and fairly.

Keywords : The lawsuits of damages, The factory industries cause pollution

บทนำ

ปัจจุบันรัฐกำหนดนโยบายและแผนในการส่งเสริมสนับสนุนการค้าการลงทุนและอุตสาหกรรม ทั้งภายในและการลงทุนระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม การผลิต และการบริการไปสู่ส่วนภูมิภาคเพิ่มมากขึ้น นโยบายดังกล่าวส่งผลดีต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประชากรในประเทศ ในทางกลับกันการมุ่งส่งเสริมดังกล่าวจำเป็นต้องมีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับรองรับมาตรการส่งเสริมนโยบายเหล่านี้ และกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับดังกล่าวยังไม่มีมีการปรับปรุง แก้ไข จึงอาจส่งผลกระทบต่อสังคม ชุมชน หรือประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากดำเนินกิจการของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม ถึงแม้จะมีกฎหมายบัญญัติให้ความคุ้มครองแล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติหรือการดำเนินการดำเนินการดำเนินคดีและฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ประกอบการโรงงานที่ก่อให้เกิดผลเสียหายหรือก่อให้เกิดมลพิษ ซึ่งทำให้ได้รับความเสียหายไม่ได้รับการเยียวยาหรือให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาในระยะเวลาอันสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งระยะเวลาในการฟ้องร้องค่าเสียหายที่ใช้เวลายาวนาน การพิสูจน์ความเสียหายหรือการพิสูจน์ความผิด ผู้ก่อให้เกิดมลพิษที่ส่งผลให้เกิดความเสียหายทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมที่ผู้ก่อให้เกิดมลพิษจะต้องรับผิดชอบที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่

1. ความรับผิดชอบทางแพ่งตามพระราชบัญญัติที่เป็นกฎหมายเฉพาะ ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 96 และ มาตรา 97 ซึ่งให้ผู้เป็นต้นเหตุแห่งความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สิ่งแวดล้อมและหรือทรัพยากรธรรมชาติเป็นผู้จ่ายค่าเสียหาย ซึ่งเป็นไปตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” ซึ่งหมายความว่า ผู้ก่อให้เกิดมลพิษจะต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการระบบการกำจัดมลพิษ เช่น ค่าบำบัดน้ำเสีย ค่าเก็บขยะ สิ่งปฏิกูล และต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายที่เป็นผลมาจากมลพิษที่ตนเองก่อให้เกิดด้วย เช่น ค่าใช้จ่ายในการทำความสะอาดและกำจัดมลพิษ ค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูจากมลพิษที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมต่อผู้เสียหาย ซึ่งในมาตรา 96 เป็นบทบัญญัติในความรับผิดชอบในความเสียหายที่ก่อให้เกิดมลพิษ ซึ่งเอกชนได้รับความเสียหายและรัฐมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทน บัญญัติว่า ในแหล่งกำเนิดมลพิษใดก่อให้เกิดหรือเป็นแหล่งกำเนิดของการรั่วไหลแพร่กระจายของมลพิษอันเป็นเหตุให้ผู้นั้นได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพอนามัยหรือเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่นหรือของรัฐเสียหายด้วยประการใดๆ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือค่าเสียหายเพื่อการนั้น ไม่ว่าจะการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อของเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดของมลพิษหรือไม่ก็ตาม เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่ามลพิษเช่นนั้นเกิดจาก

- (1) เหตุสุดวิสัยหรือการสงคราม
- (2) การกระทำตามคำสั่งของรัฐบาลหรือเจ้าพนักงานของรัฐ
- (3) การกระทำหรือละเว้นกระทำของผู้ได้รับอันตรายหรือความเสียหายเอง หรือของบุคคลอื่น ซึ่งมีหน้าที่ต้อง

รับผิดชอบโดยตรง หรือโดยอ้อมในการรั่วไหลหรือการแพร่กระจายของมลพิษนั้น

ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายซึ่งเจ้าของ หรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ ต้องรับผิดชอบตามวรรคหนึ่ง หมายความว่ารวมถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ราชการต้องรับภาระจ่ายจริงในการขจัดมลพิษที่เกิดขึ้นด้วย

ในส่วนบทบัญญัติ มาตรา 97 เป็นความรับผิดชอบกรณีความเสียหายเกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งรัฐเท่านั้น มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ดังนั้นเพื่อศึกษา วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายจึงได้จัดทำกรวิจัยนี้เพื่อศึกษา วิเคราะห์มาตรการและกำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม ต่อผู้ได้รับความเสียหายต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องเรียกค่าเสียหายจากโรงงานอุตสาหกรรม
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายของโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดมลพิษ
3. เพื่อหามาตรการในการแก้ไขปัญหาและมาตรการทางกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดมลพิษ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายโรงงานกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ ลักษณะ 5 ละเมิดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องประกอบการวิเคราะห์ จากกรณีการฟ้องเรียกค่าเสียหายจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดมลพิษ ไม่ศึกษาวิจัยถึงการฟ้องดำเนินคดีทางอาญา

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเอกสารโดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากตำรา บทความทางวิชาการ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำบกฎหมายที่เกี่ยวข้องและคำพิพากษาศาลฎีกาประกอบการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาศึกษา วิเคราะห์ถึงปัญหาและหามาตรการในการแก้ไขปัญหา

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยปัญหาทางกฎหมายในการฟ้องเรียกค่าเสียหาย ของผู้ได้รับความเสียหายจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดมลพิษ พบว่ามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงและกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องทางอ้อม ในการประกอบการบังคับใช้ประกอบด้วย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ 4 ละเมิดและกฎหมายที่ควบคุมกำกับดูแลโรงงานอุตสาหกรรมในการดำเนินกิจการโดยตรง เช่น พระราชบัญญัติโรงงาน พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พระราชบัญญัติการสาธารณสุขและพระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม เป็นต้น จากการศึกษาวิจัยประกอบการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วยพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการโรงงานและผู้ได้รับผลกระทบและได้รับความเสียหายจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดมลพิษพบปัญหาทางกฎหมายในการฟ้องเรียกค่าเสียหายของผู้ได้รับความเสียหาย ดังนี้

1. ปัญหาของผู้ได้รับความเสียหายในการพิสูจน์การกระทำความผิดและความเสียหายของผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย

การได้รับความเสียหาย หรือผลกระทบจากการก่อให้เกิดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ผ่านมา พบว่า ผู้เสียหายมีปัญหาในการพิสูจน์ความผิดของผู้ประกอบการโรงงานมาโดยตลอด เนื่องจากหลักการของกฎหมายในการฟ้องร้องดำเนินคดีมีหลักการว่า “ผู้ใดกล่าวอ้างผู้หนึ่งต้องนำสืบ” หมายความว่า ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของโรงงานอุตสาหกรรม เป็นโจทก์โทษร้องทุกข์หรือฟ้องร้องบังคับคดีต่อศาลจะต้องเป็นผู้นำสืบหรือพิสูจน์ให้

ศาลเห็นว่าผู้ก่อให้เกิดความเสียหายเป็นผู้กระทำให้เกิดความเสียหายขึ้นโดยตรงหรือโดยทางอ้อม ฉะนั้น ผู้เสียหายจะต้องนำพยานหลักฐานเสนอต่อศาลในการฟ้องร้องบังคับคดีตามบทบัญญัติในมาตรา 84/1, 85, 86, 87, 88, 89 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งข้อเท็จจริงพบว่า ในการหาพยานหลักฐานของผู้เสียหายเป็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินคดีมากที่สุด เนื่องจากผู้ได้รับความเสียหายไม่มีความรู้ความสามารถในทางการเงินในทางเทคนิคเนื่องจากประเด็นปัญหาจากการใช้หลักในทางวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงและหลักฐานยืนยันความผิดรวมทั้งผู้ก่อให้เกิดความเสียหายมักใช้มาตรการในการปิดเพื่อกลบเกลื่อน สาเหตุของปัญหานั้น

2. ปัญหาการนำสืบพยานหลักฐานของผู้เสียหายเป็นผลสืบเนื่องโดยตรงจากการพิสูจน์ความเสียหายดังกล่าวมาในตอนต้นปัญหาในประเด็นนี้ พบว่า

2.1 การนำสืบพยานหรือการนำพยานบุคคลมาให้ปากคำในชั้นศาล หรือการยื่นบัญชีระบุพยานแห่งประมวลกฎหมายพิจารณาความแพ่ง ลักษณะ 5 พยานหลักฐาน เนื่องจากการอ้างพยานมักถูกข่มขู่จากผู้มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้องหรือการปฏิเสธการเป็นพยานของพยานที่ทราบถึงการก่อให้เกิดมลพิษหรือแหล่งกำเนิดมลพิษที่ก่อให้เกิดความเสียหายเพราะเนื่องจากการเกรงกลัวอิทธิพลของผู้ก่อให้เกิดมลพิษ

2.2 การให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย รัฐยังไม่ได้มีการกำหนดมาตรการเหล่านี้ทั้งในและหลังมีการดำเนินการฟ้องร้องของผู้เสียหายจากการสัมผัสผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการก่อให้เกิดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม เช่น การปล่อยน้ำเสียจากโรงงานไปสู่พื้นที่การเกษตรหรือแหล่งน้ำของเกษตรหรือแหล่งน้ำสาธารณะพบว่า นอกจากผู้เสียหายประสบปัญหาอุปสรรคในการพิสูจน์ การก่อให้เกิดมลพิษหรือสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหายเนื่องจากจะต้องใช้ข้อพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งผู้เสียหายไม่มีความรู้ความเข้าใจแล้ว ผู้เสียหายยังมีปัญหาอุปสรรคในด้านที่ไม่มีหน่วยงานหรือองค์กร ตลอดถึงแหล่งต้นกำเนิดมลพิษเข้ามาให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือในด้านการฟื้นฟูพัฒนา รวมถึงการชดเชยเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายทั้งหมดก่อนการฟ้องร้องดำเนินคดีและหลังจากฟ้องร้องดำเนินคดีของผู้เสียหาย ดังนั้น ในประเด็นในการให้ความคุ้มครอง รัฐกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดมาตรการ หลักเกณฑ์ หรือระบบกลไกในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย เช่น มีการจัดตั้งกองทุนเยียวยาหรือการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายเบื้องต้นก่อนมีการนำคดีขึ้นสู่ศาลหรือในการฟ้องคดีขึ้นสู่ศาลหรือจนกว่าผู้เสียหายจะได้รับการทูลเกล้าความเสียหายได้ในระดับหนึ่ง โดยอาจออกเป็นกฎหมายหรือประกาศกระทรวงมาให้ความคุ้มครองชั่วคราวต่อไป

3. การค้นหาหลักฐานเพื่อนำสืบประกอบความเสียหายจากแหล่งกำเนิดมลพิษ จากโรงงานอุตสาหกรรม จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้เสียหายซึ่งเป็นเอกชน มีปัญหาในการค้นหาหลักฐานในการประกอบพิสูจน์แหล่งกำเนิดมลพิษเนื่องจากผู้ประกอบการโรงงานมักจะปิดบัง อำพราง ต้นแหล่งกำเนิดภายในโรงงานก่อนที่รัฐจะเข้าไปตรวจสอบก่อนเสมอ ซึ่งเป็นการยากที่ผู้เสียหายจะเข้าไปพิสูจน์แหล่งกำเนิดและสาเหตุของมลพิษภายในโรงงานได้ ซึ่งคงเหลือเพียงหลักฐานความเสียหายที่ตกค้างหรือความเสียหายที่กระทบขึ้นในภายหลัง เช่น การปล่อยน้ำเสีย มลพิษทางอากาศทางเสียง เป็นต้น ในส่วนความเสียหายทางด้านสุขภาพอนามัยของผู้เสียหายนั้น ยังต้องพิจารณาเรื่องหลักฐานโดยเฉพาะประเด็นการรับรองสุขภาพอนามัย ตลอดถึงการเจ็บป่วย สาเหตุของการเจ็บป่วยจากแพทย์ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วมักตกอยู่กับผู้เสียหายในการพิสูจน์ความเสียหาย เพื่ออ้างเป็นหลักฐานในการนำสืบในการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายต่อผู้ประกอบการ

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล

1. การได้รับความเสียหาย หรือผลกระทบจากการก่อให้เกิดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ผ่านมา พบว่าผู้เสียหายมีปัญหาในการพิสูจน์ความผิดของผู้ประกอบการโรงงานมาโดยตลอด เนื่องจากหลักการของกฎหมายในการ

ฟ้องร้องดำเนินคดีมีหลักการว่า “ผู้ใดกล่าวอ้างผู้หนึ่งต้องนำสืบ” หมายความว่า ผู้เสียหายที่ได้รับ ความเสียหายจากการกระทำของโรงงานอุตสาหกรรม เป็นโจทก์โทษร้องทุกข์หรือฟ้องร้องบังคับคดีต่อศาลจะต้องเป็นผู้นำสืบหรือพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าผู้ก่อให้เกิดความเสียหายเป็นผู้กระทำให้เกิดความเสียหายขึ้นโดยตรงหรือโดยทางอ้อม ฉะนั้น ผู้เสียหายจะต้องนำพยานหลักฐานเสนอต่อศาลในการฟ้องร้องบังคับคดีตามบทบัญญัติในมาตรา 84/1, 85, 86, 87, 88, 89 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งข้อเท็จจริงพบว่า ในการหาพยานหลักฐานของผู้เสียหายเป็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินคดีมากที่สุด เนื่องจากผู้ได้รับความเสียหายไม่มีความรู้ความสามารถในทางการเงินในทางเทคนิค เนื่องจากประเด็นปัญหาจากการใช้หลักในทางวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงและหลักฐานยืนยันความผิดรวมทั้งผู้ก่อให้เกิดความเสียหายมักใช้มาตรการในการปิดเพื่อกลบเกลื่อน สาเหตุของปัญหานั้น

2. ปัญหาการนำสืบพยานหลักฐานของผู้เสียหายเป็นผลสืบเนื่องโดยตรงจากการพิสูจน์ความเสียหายดังกล่าวมาในตอนต้นปัญหาในประเด็นนี้ พบว่า การนำสืบพยานหรือการนำพยานบุคคลมาให้ปากคำในชั้นศาล หรือการยื่นบัญชีระบุพยานแห่งประมวลกฎหมายพิจารณาความแพ่ง ลักษณะ 5 พยานหลักฐาน เนื่องจากการอ้างพยานมักถูกข่มขู่จากผู้มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้องหรือการปฏิเสธการเป็นพยานของพยานที่ทราบถึงการก่อให้เกิดมลพิษหรือแหล่งกำเนิดมลพิษที่ก่อให้เกิดความเสียหายเพราะเนื่องจากการเกรงกลัวอิทธิพลของผู้ก่อให้เกิดมลพิษ

การให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย รัฐยังไม่ได้มีการกำหนดมาตรการเหล่านี้ทั้งในและหลังมีการดำเนินการฟ้องร้องของผู้เสียหายจากการสัมภาษณ์ผู้เสียหายที่ได้รับ ความเสียหายจากการก่อให้เกิดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม เช่น การปล่อยน้ำเสียจากโรงงานไปสู่พื้นที่การเกษตรหรือแหล่งน้ำของเกษตรหรือแหล่งน้ำสาธารณะพบว่า นอกจากผู้เสียหายประสบปัญหาอุปสรรคในการพิสูจน์ การก่อให้เกิดมลพิษหรือสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหายเนื่องจากจะต้องใช้ข้อพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งผู้เสียหายไม่มีความรู้ความเข้าใจแล้ว ผู้เสียหายยังมีปัญหาอุปสรรคในด้านที่ไม่มีหน่วยงานหรือองค์กร ตลอดถึงแหล่งต้นกำเนิดมลพิษเข้ามาให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือในด้านการฟื้นฟูพัฒนา รวมถึงการชดเชยเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายทั้งขณะก่อนการฟ้องร้องดำเนินคดีและหลังจากฟ้องร้องดำเนินคดีของผู้เสียหาย ดังนั้น ในประเด็นในการให้ความคุ้มครอง รัฐกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดมาตรการ หลักเกณฑ์ หรือระบบกลไกในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย เช่น มีการจัดตั้งกองทุนเยียวยาหรือการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายเบื้องต้นก่อนมีการนำคดีขึ้นสู่ศาลหรือในการฟ้องคดีขึ้นสู่ศาลหรือจนกว่าผู้เสียหายจะได้รับการดูแลความเสียหายได้ในระดับหนึ่ง โดยอาจออกเป็นกฎหมายหรือประกาศกระทรวงมาให้ความคุ้มครองชั่วคราวต่อไป

3. การค้นหาหลักฐานเพื่อนำสืบประกอบความเสียหายจากแหล่งกำเนิดมลพิษ จากโรงงานอุตสาหกรรม จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้เสียหายซึ่งเป็นเอกชน มีปัญหาในการค้นหาหลักฐานในการประกอบพิสูจน์แหล่งกำเนิดมลพิษเนื่องจากผู้ประกอบการโรงงานมักจะปิดบัง อำพราง ต้นแหล่งกำเนิดภายในโรงงานก่อนที่รัฐจะเข้าไปตรวจสอบก่อนเสมอ ซึ่งเป็นการยากที่ผู้เสียหายจะเข้าไปพิสูจน์แหล่งกำเนิดและสาเหตุของมลพิษภายในโรงงานได้ ซึ่งคงเหลือเพียงหลักฐานความเสียหายที่ตกค้างหรือความเสียหายที่กระทบขึ้นในภายหลัง เช่น การปล่อยน้ำเสีย มลพิษทางอากาศทางเสียง เป็นต้น ในส่วนความเสียหายทางด้านสุขภาพอนามัยของผู้เสียหายนั้น ยังต้องพิจารณาเรื่องหลักฐาน โดยเฉพาะประเด็นการรับรองสุขภาพอนามัย ตลอดถึงการเจ็บป่วย สาเหตุของการเจ็บป่วยจากแพทย์ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วมักตกอยู่กับผู้เสียหายในการพิสูจน์ความเสียหาย เพื่ออ้างเป็นหลักฐานในการนำสืบในการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายต่อผู้ประกอบการ

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการเสนอแนะแนวทางหรือมาตรการแก้ไข ดังต่อไปนี้

1. ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการพิสูจน์การกระทำผิด และพิสูจน์ความเสียหายของผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งตามกฎหมายส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม มาตรา 96 และ มาตรา 97 โดยเฉพาะหลักเกณฑ์ตาม

มาตรา 96 ที่กำหนดความรับผิดในความเสียหายที่ก่อให้เกิดมลพิษ ซึ่งเอกชนได้รับความเสียหาย ตามหลักการที่ว่า “ผู้ก่อให้เกิดมลพิษเป็นผู้จ่าย” ประกอบกับบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเกี่ยวกับการนำพยานหลักฐานมาฟ้องร้องบังคับคดี ซึ่งเป็นการสร้างปัญหาอุปสรรคของผู้เสียหายที่ฟ้องร้องต่อก่อให้เกิดมลพิษตามหลัก “ผู้ใดกล่าวอ้างผู้หนึ่งต้องนำสื่อ” ซึ่งประเด็นปัญหานี้เป็นภาระของผู้เสียหายที่จะต้องหาพยานหลักฐานมานำสืบในการฟ้องร้อง ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหามลพิษในประเด็นนี้ รัฐควรมีการกำหนดมาตรการแนวทางการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการดำเนินคดีในทางแพ่ง เพื่อมิให้เอกชนผู้เสียหายจากการก่อให้เกิดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมรับภาระและเสียค่าใช้จ่ายอันเกินสมควรตามฐานานุรูป

2. ประเด็นปัญหาในการนำสืบพยานหลักฐานของผู้เสียหาย ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ผู้เสียหายที่ฟ้องร้องคดีต่อผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดมลพิษ มีปัญหาด้านการนำสืบพยานบุคคลหรือการอ้างพยานบุคคลในชั้นศาล เนื่องจากพยานบุคคลมักปฏิเสธการเป็นพยาน เนื่องจากปัจจัยด้านความปลอดภัยของตัวพยานและอิทธิพลของสถานประกอบการโดยตรง นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านการพิสูจน์ความเสียหายและพิสูจน์ต้นกำเนิดของมลพิษ ซึ่งมักมีการปกปิด ซ่อนเร้น อำพราง โดยผู้ประกอบการหลักจากก่อให้เกิดความเสียหาย ตลอดทั้งเอกสาร หลักฐานต่างๆ ล้วนเป็นเอกสารที่ใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ผู้เสียหาย ซึ่งเป็นเอกชนมักไม่ได้รับความร่วมมือหรือการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการขอหลักฐานเหล่านั้นมาประกอบการฟ้องร้องหรือการอ้างในบัญชี พยานหลักฐาน

ซึ่งในประเด็นนี้ รัฐควรมีหน่วยงานหรือองค์กรให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายตลอดถึงการใช้มาตรการทางกฎหมายให้ความคุ้มครองอำนาจการด้านทรัพย์สิน หลักฐานต่างๆ เพื่อให้ผู้เสียหายเข้าถึงพยานหลักฐานเหล่านั้น อันเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวกของผู้เสียหาย ในกรณีตามข้อ 1 และข้อ 2 หรือควรมีกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งคดีสิ่งแวดล้อมแยกต่างหากและกำหนดหลักการภาระการพิสูจน์ โดยถือหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด โดยให้โจทก์หรือผู้เสียหายนำสืบให้ศาลเห็นว่ามีความเสียหายเกิดขึ้น และตนได้รับความเสียหายเท่านั้นก็เพียงพอแล้ว

3. ประเด็นปัญหาการให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย ในประเด็นนี้ รัฐยังไม่ได้กำหนดมาตรการในการให้ความคุ้มครองที่เป็นรูปธรรม คงปล่อยให้ผู้เสียหายเป็นผู้ดำเนินการฟ้องร้องหรือพิสูจน์ความเสียหายโดยลำพัง ดังนั้นเพื่อแก้ไขและให้ความช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหาย รัฐควรมีการจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากโรงงานอุตสาหกรรม เช่นเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย เช่น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้เสียหายจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดมลพิษ โดยผู้ประกอบการเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายจัดตั้งกองทุนร่วมกับรัฐบาลเพื่อเยียวยาความเสียหายและให้ความช่วยเหลือทางอรรถคดี เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ.(2555). **โครงการควบคุมมลพิษ. โครงการควบคุมมลพิษ. เพื่อจัดทำประมวลกฎหมายสิ่งแวดล้อม.** เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็น ครั้งที่ 2-6.

กอบกุล ราชนาคร.(2549). **พัฒนาการหลักกฎหมายสิ่งแวดล้อมและสิทธิชุมชน.** เอกสารทางวิชาการหมายเลข 25 โครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่างแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชวัลกานต์ เกราะแก้ว.(2552). **มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม.** วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

บัญชา คอกจะบงก.(2546). **กฎหมายอุตสาหกรรม.** คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.

มนตรี ศรีเอี่ยมสะอาด. การดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมในศาลยุติธรรม หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง
(บ.ย.ส.) รุ่นที่ 10 วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. 2550.

ไพจิตร บุญญพันธ์.(2546). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จัดการนอกสั่ง ลักษณะละเมิด. กรุงเทพฯ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุดาศิริ วศวงศ์.(2543). กฎหมายอุตสาหกรรม.สำนักพิมพ์นิติบรรณการ. กรุงเทพฯ. นิติบรรณการ.

สุมาลี วงษ์วิจิต.(2548). กฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่งลามิควรได้.กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

อุดมศักดิ์ สิทธิพงษ์.(2549). กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม) สำนักพิมพ์ วิญญูชน จำกัด.
กรุงเทพฯ.

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2533

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2525

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535